

Vuoristoradalla vai yllättävän helpolla matkalla?

Äitien ja isien kokemuksia alle 2-vuotiaan

esikoislapsen vanhempana olosta

Maija Maukonen

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Kevätlukukausi 2023

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Maukonen, Maija. 2023. Vuoristoradalla vai yllättävän helpolla matkalla? Äitien ja isien kokemuksia alle 2-vuotiaan esikoislapsen vanhempana olosta. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 42 sivua.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla äitien ja isien kokemuksia vanhempana kasvusta yksilönä ja yhdessä toisen vanhemman kanssa. Tutkimuksessa haettiin vastauksia myös siihen, mitä vanhemmat ovat oppineet kasvussaan vanhemmuuteen ja yhteisvanhemmuuteen.

Opinnäytetyö kytkeytyi kansainväliseen ”Yhteisvanhemmuuteen oppimassa (CopaGloba)” -pitkittäistutkimukseen siten, että opinnäytetyössä pilotoitiin tutkimushankkeessa käytettävää, tutkimusryhmän laatimaa haastattelulomaketta. Tutkimukseen haastateltiin pariskuntia, joiden esikoislapsi oli haastatteluhetkellä noin 1,5-vuotias. Kokonaisaineisto koostui 16 yksilöhaastattelusta, joista kahdeksan oli äitien haastatteluja ja kahdeksan isien haastatteluja. Tutkimuksen taustateorioina hyödynnettiin perheen elämänkaari- ja elämänkulkuteoriaa sekä yhteisvanhemmuustutkimusta. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä teemoitellen haastatteluvastauksia.

Tutkimustulosten mukaan vanhemmuuden alkumatka oli ollut isille helpompi kuin olivat ennakkoon kuvitelleet. Isät kuvailivat matkaa kasvattavana ja opettavaisena ja sanoivat oppineensa lisää omasta itsestään, puolisostaan sekä lapsestaan. He olivat oppineet lisää myös vastuunkannosta. Oppiminen oli tapahtunut sekä yksin että puolison kanssa yhdessä. Vastaavasti äidit olivat oppineet enemmän omasta itsestään, puolisostaan sekä lapsestaan. Äitien oli täytynyt opetella siihen, että puoliso teki asioita eri tavalla kuin he itse. Äideille matka vanhempana oli sisältänyt ylä- ja alamäkiä, ja matka oli ollut tunteikas. Isien tavoin äidit kokivat kasvaneensa ja oppineensa paljon vanhempana olon aikana.

Asiasanat: vanhemmaksi tulo, yhteisvanhemmuus, esikoislapsi, äitiys, isyys

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
2	ENSIMMÄISTÄ KERTAA YHDESSÄ VANHEMMIKSI	6
	2.1 Vanhemmaksi tulo ja vanhemmuuden vastuut	6
	2.2 Vanhemmuus tänä päivänä.....	7
	2.3 Puolisolta saatu tuki voimavarana vanhemmuudessa	8
	2.4 Yhteisvanhemmuus toimimista yhdessä lapsen parhaaksi.....	9
	2.5 Perheenperustamisvaihe elämänkaari- ja elämänkulkuteorioissa	10
3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	14
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	15
	4.1 Haastattelututkimus	15
	4.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineiston keruu	16
	4.3 Aineiston analyysi	18
	4.4 Eettiset ratkaisut.....	20
5	TULOKSET	22
	5.1 Isien alkumatka ja oppimiskokemukset vanhempänä	22
	5.1.1 Isät yllättävän helpolla vanhemmuuden alkumatkalla.....	22
	5.1.2 Isät oppimassa itsestään, puolisostaan ja vastuunkannosta.....	24
	5.2 Äitien alkumatka ja oppimiskokemukset vanhempänä	27
	5.2.1 Äidit vuoristoradan kyydissä vanhemmuuden alkumatkalla	27
	5.2.2 Äidit oppimassa itsestään ja puolisostaan	29
6	POHDINTA	32
	6.1 Tutkimuksen tulokset.....	32

6.2 Tutkimuksen arviointi.....	34
6.3 Jatkotutkimusaiheet ja käytännön sovellukset.....	35
LÄHDELUETTELO.....	37

1 JOHDANTO

Yksi monella tapaa ihmisen elämää mullistava kokemus on esikoislapsen syntymä ja sen myötä vanhemmaksi tuleminen ensimmäistä kertaa elämässä. Kehityspsykologisesta näkökulmasta on tarkasteltu muun muassa sitä, miten vauva vaikuttaa vanhempiin ja vanhempi-vauva-suhteeseen (Belsky, 1981, s. 6-7; Feinberg, 2003, s. 95; Ranta ym., 2022, s. 2). Vaikka vanhemmaksi tulo on usein iloinen asia, on tutkimuksissa huomattu, että isolle osalle perheistä sopeutuminen vanhemmuuteen voi olla myös kuormittavaa (Cowan & Cowan, 2000; Feinberg ym., 2016, s. 751). Lapsen syntymä herättää vanhemman pohtimaan, kuka tuore vanhempi on suhteessa omaan itseensä, lapseensa, puolisoonsa ja koko ympäröivään yhteisöön ja yhteiskuntaan (Allen & Henderson, 2017, s. 168; Dunderfelt, 2006, s. 11). Kun uusi jäsen tulee perheeseen vaikuttaa se väistämättä siihen asti olemassa olleisiin tottumuksiin, rutiineihin ja tapoihin toimia (Kreppner ym., 1982, s. 376; Rönkä & Korvela, 2014, s. 192). Vanhemmuus onkin lapsen syntymän jälkeen toimimista yksin ja yhdessä lapsen kasvua ja kehitystä tukien (Enrique ym., 2007, 8). Koska vanhemmaksi tulo on yksilön elämässä suuri muutos, nostattaa se pintaan myös monenlaisia tunteita (Jones ym., 2015, s. 60; Nyström & Öhrling 2004, s. 319; Rueger ym., 2011).

Tässä laadullisessa pro gradu -tutkielmassa vanhemmat kertovat, millainen matka vanhemmaksi tulo on heille ollut. Isät ja äidit kertovat omin sanoin, mitä ovat esikoislapsen syntymän myötä vanhemmuudesta oppineet. Keskeinen näkökulma tässä opinnäytetyössä on yhteisvanhemmuus (mm. Feinberg, 2002; Feinberg, 2003). Isien ja äitien haastattelujen kautta tarkastellaan yhteisvanhemmuutta elämänkulku- ja elämänkaariteorioita (Life Course- ja Life Span -Theory) hyödyntäen (Allen & Henderson, 2017).

Vanhemmaksi tulo ensimmäisestä kertaa elämässä on iso elämänmuutos (Ruoppila, 2014, s. 110). Onkin tärkeää saada kuulla esikoislapsen isien ja äitien itsensä kertomana, millainen matka vanhemmuus heille on ollut. Kiinnostavaa on se, mitä vanhemmat kokevat vanhemmuudesta ja yhteisvanhemmuudesta

oppineensa. Usein vanhemmuutta käsittelevät tutkimukset linkittyvät lapsiperheen arkeen ja sieltä kumpuaviin teemoihin. Arkea voi olla vaikea määritellä, mutta sitä tutkittaessa on tarkasteltu muun muassa rutiineja, käytäntöjä, toimintoja ja mielialoja. (Rönkä & Korvela, 2014, s. 192.) Tässäkin tutkimuksessa vanhempien kuvaukset omasta elämästään, tavallisesta arjestaan, tuovat näkyväksi sen, millaista vanhemmuutta he odottivat ennen lapsen syntymää ja millaisena se näyttäytyy nyt lapsen synnyttyä.

2 ENSIMMÄISTÄ KERTAA YHDESSÄ VANHEMMIKSI

2.1 Vanhemmaksi tulo ja vanhemmuuden vastuut

Vanhemmaksi tulo ensimmäistä kertaa elämässä on suuri elämänmuutos, jota voidaan lähteä tarkastelemaan jo raskauden alkuvaiheesta lähtien. Vanhemmaksi tuloon liittyy paljon uusien asioiden opettelua ja oman paikan hakemista osana uutta perhesysteemiä. Vanhemmaksi tulo ensimmäistä kertaa on sekä äidille, isälle että lapselle yhtäaikaista työskentelyä sen äärellä, mitä on olla äiti, isä ja kasvava ihminen. Heille kaikille kolmelle se on hakemista sen suhteen, mitä on olla perhe. (Kotila & Schoppe-Sullivan, 2015, s. 731.) Kehityksellisiä tehtäviä pikkulapsiperheessä ovat muun muassa asumisjärjestelyjen muokkaaminen perheelle sopivaksi, taloudellisten asioiden huomioinen sekä vastuiden jakaminen kotitöissä ja lapsen kasvatuksessa. Vanhempien tulee huolehtia myös keskinäisestä parisuhteestaan. (Lammi-Taskula & Salmi, 2014, 75.)

Vanhemmaksi tuloon voi ajatella liittyvän eri vaiheita, joista ensimmäinen on se, että pari päättää ryhtyä vanhemmiksi yhdessä. Tämä voi vaatia usein keskustelua, koska toinen vanhempi saattaa olla valmiimpi kuin toinen. Toinen keskeinen tekijä voivat olla mahdolliset raskauden aikaiset ja synnytyksen jälkeisen ajan ongelmat ja raskaaksi tuloa saattaa edeltää keskenmenoja. Äidillä voi raskauden jälkeen ilmetä synnytyksen jälkeistä masennusta ja parisuhde voi olla koetuksella, sillä isä saattaa kokea vaikeaksi tukea puolisoaan oikeilla tavoilla tuolla hetkellä (Walker, 2014, s. 126-133.)

Lisäksi vanhemmuuden myötä roolit ja vastuunjako perheessä muuttuvat. Vanhempien tulee pohtia, millaista yhteistyötä vanhemmat tulevat jatkossa tekemään (McHale & Rotman, 2007). Vaikeaksi voidaan kokea ajan riittäminen arjen eri osa-alueisiin kuten nukkumiseen, töissä käytiin ja kotiarjen pyörittämiseen ja vanhemmaksi tulo saattaa aiheuttaa pariskunnille stressiä ja väsymystä (Lammi-Taskula & Salmi 2014, 84-85; Walker, 2014,

s. 128). Koska tuoreet isät ja äidit saattavat kokea painetta vanhemmaksi tulosta ja sen mahdollisista vaikutuksista parisuhteeseen on tärkeää, että vanhemmat tukevat toinen toisiaan. (Walker, 2014, s. 126-133.)

Vastuun kantaminen lapsen kasvusta ja hyvinvoinnista huolehtiminen nähdään vanhemmuuden keskeisenä tehtävänä, johon äidiksi ja isäksi ryhtyvien pitäisi kasvaa (Sevón & Huttunen, 2002, s. 72). Pinto ym. (2019) lisäävät, että pikkulapsiperhevaiheessa olevilla vanhemmilla on monta 'roolia' (vanhempi, työntekijä), mikä heijastuu siihen mihin ja miten aikaa arjessa jaetaan ja käytetään. Se, miten isät ja äidit mukautuvat uuteen rooliinsa vanhempana yhdessä puolisonsa kanssa on monen asian summa. Uuteen asemaan mukautumiseen vaikuttavat vanhempien ja lapsen persoonallisuus sekä vanhempien keskinäinen suhde toisiinsa vanheppina. Lisäksi stressi ja lähipiirin tuki on nähty vaikuttuvan uuteen asemaan mukautumiseen. (Pinto ym., 2019, s. 201.) Ruoppila toteaa, että tärkeä voimavara perheelle ovat sosiaaliset verkostot ja isovanhemmat (Ruoppila, 2014, s. 110-111).

2.2 Vanhemmuus tänä päivänä

Vanhemmuus ja vanhemmuuden roolit ovat muuttunut vuosien ja vuosisatojen kuluessa. Ennen 1900-luvun alkua nainen pääasiassa vastasi kodin ja perheen hoidosta kotona ja mies vastasi perheen toimeentulosta (Alasuutari, 2003, s. 16-17). Nykyajan vanhempia tutkittaessa yhteiskunnalliset lähtökohdat ovat toisenlaiset. Naiset ovat yhä enemmän töissä kodin ulkopuolella, joten miesten ja naisten on pitänyt enenevissä määrin jakaa keskenään kotitöitä (Hofferth & Goldscheider, 2015, s. 161). Äidit hoitavat kuitenkin yhä edelleen enemmän lapsia ja tekevät enemmän kotitöitä kuin isät (Lammi-Taskula & Salmi, 2014, s. 85).

Kansainvälisissä tutkimuksissa todetaan, että erityisesti vastasyntyneitä hoitavat äidit enemmän kuin isät (Wells & Sarkadi, 2012, s. 25; Lang ym., 2014, s. 35). Eerola ja Mykkänen (2014, s. 52-54) lisäävät että 2000-luvun suomalaisia vanhempia pohdituttaa ja kuormittaa töihin ja kotitöihin liittyvä ajankäyttö ja vastuut. Malisen (2011, s. 14-15) tutkimuksen mukaan yleisin eripuraa aiheuttava aihe pikkulapsiperheissä Suomessa on kotityöt.

Hofferthin ja Goldscheiderin (2015, s. 164) mainitsevat, että mallia kotitöiden tekemiseen saadaan lapsuudessa. He toteavat, että tytöt tekevät yhä enemmän kotitöitä kuin pojat ja sukupuolten väliset erot vaikuttavat todennäköisesti perheen muodostutukseen varhaisaikuisuudessa. Allenin ja Hendersonin (2016, s. 168–169) mukaan elämäntapahtumat kaiken kaikkiaan muokkaavat meitä ja aikaisemmat kokemukset ovat pohjana tuleville. Siihen miten omaa vanhemmuuttaan toteuttaa, vaikuttaa oma lapsuus ja malli siitä, miten omat vanhemmat ovat vasta vanhemmaksi tullutta lastaansa kasvattaneet. Tuore vanhempi saattaa toteuttaa vanhemmuuttaan joko tietoisesti samoin tai eri lailla kuin omat vanhempansa. Valinta riippuu siitä, miten itse lapsena koki omien vanhempiensa kasvatuksen. (Duvall & Miller, 1985, s. 179; Raitasalo & Holmila, 2014, s.197; Sinkkonen 2012, s. 19.)

2.3 Puolisolta saatu tuki voimavarana vanhemmuudessa

Sekä aikaisempina vuosikymmeninä tehdyissä tutkimuksissa että nykyisissä tutkimuksissa todetaan, että lapsestaan huolta pitävä isä on merkittävä voimavara lapsen äidille (Nandy ym., 2021, s. 8). Mitä enemmän mies osallistuu lapsen hoitoon ja kotitöihin, sitä tyydyttävämmäksi nainen kokee suhteen lapseensa ja mieheensä. Sevón ja Huttunen (2002) toteavat, että tuella, jonka äiti saa puolisoltaan ja muusta tuki- ja palveluverkosta, on yhteyttä siihen, kokeeko äiti synnytyksen jälkeistä masennusta (Sevón & Huttunen, 2002, s. 74). Lisäksi isillä ja miehen malleilla lapsen elämässä on merkittävä vaikutus lapsen kehitykseen sekä suorasti että epäsuorasti (Misca & Smith, 2014, s. 158).

Sekä Suomessa että kansainvälisesti miehet haluavat ottaa ja ottavat nykyisin yhä aktiivisemmän 'roolin' perheen ja lasten arjessa (Kowlessar ym., 2015, s. 9; Mykkänen, 2014a, s. 46-48). Yhteisvanhemmuutta käsittelevässä tutkimuksessa todetaan, että suomalaisvanhemmat toivoivat nimenomaan tasavertaista ja jaettua vanhemmuutta, jossa molemmat vanhemmat ovat vanhemmuuden asiantuntijoita (Ranta ym., 2022, s. 15). Se, että isä sitoutuu omaan vanhemmuuteensa, tukee sekä isän että äidin vanhemmuutta ja tuottaa jaettua vanhemmuutta. Lapsen äidin positiivinen asennoituminen miehen isyyteen tukee miestä

tämän isyydessä. Isän osuus lapsen hoidossa lisääntyy samalla. Kun vanhemmat ovat sitoutuneita toisiinsa, tukee se myös vanhempien välistä parisuhdetta, sillä vastuu lapsenhoidosta ei kasaudu vain toiselle vanhemmalle. (Mykkänen, 2014b, s. 51.)

2.4 Yhteisvanhemmuus toimimista yhdessä lapsen parhaaksi

Tarkasteltaessa vanhempien toimintatapaa yhdessä vanhempina voidaan puhua yhteisvanhemmuudesta. Yhteisvanhemmuudella tarkoitetaan tarkemmin sitä, että lapsen vanhemmat (tai muut lapsesta vastuuta kantavat aikuiset) toimivat yhteistyössä sitoutuen lapsen hyvinvointiin. He ”puhaltavat yhteen hiileen” lapsenkasvatuksessa, keskinäisessä tukemisessa, arvostuksessa sekä perheelle sopivien vuorovaikutustaitojen löytämisessä (Feinberg, 2002, s. 173). Oleellista on se, että molemmat vanhemmat ovat tyytyväisiä siihen tilanteeseen, miten he vastuita vanhempina keskenään jakavat. Molempien vanhempien on tärkeää kokea, että vastuut perheessä on jaettu oikeudenmukaisesti (Feinberg, 2003, s. 96-97; Lamela ym., 2015, s. 717).

Yhteisvanhemmuuden toimivuuteen vaikuttavat yksilöiden lisäksi ympäröivä yhteiskunta, palvelut ja lähiverkostot (Feinberg, 2003, s. 97; Rönkä & Malinen, 2021). Kun vanhemmat tukevat toisiaan ja arvostavat toisiaan, näkyy se myös yhteisvanhemmuuden parempana laatuna (Feinberg ym., 2009, s. 282; Poblete & Gee, 2018). Yhteisvanhemmuuden suhde muotoutuu vanhempien uskomuksista, arvoista, haluista ja odotuksista (Feinberg, 2003, s. 98; Lamela ym., 2015, s. 717). Lisäksi kulttuuriset, sosioekonomiset, etniset ja uskonnolliset lähtökohdat vaikuttavat yhteisvanhemmuuteen (Feinberg, 2003, s. 97). Tyypillisesti yhteisvanhemmuutta heikentäviä tekijöitä ovat toisen vanhemman vähäinen osallistuminen vanhemmuuden yhteisiin tehtäviin tai toisen vanhemman vähättely ja yhteistyön riittävyys. Kyky ratkaista konflikteja koskien lapsen kasvatusta onkin yksi yhteisvanhemmuuden taito (Feinberg & Kan, 2008). Esikoislapsen yhteisvanhemmuutta käsittelevässä suomalaisessa tutkimuksessa todetaan, että oppiminen ja kasvaminen yhdessä vanhempina ovat eräitä vanhemmuuden keskeisimpiä taitoja (Ranta ym., 2022, s. 15).

2.5 Perheenperustamisvaihe elämänkaari- ja elämänkulkuteorioissa

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin isien ja äitien vanhemmuuden alkumatkaa elämänkulku- ja elämäнкаariteorioita hyödyntäen. Elämänkulkuteoria tarkastelee perhettä suhteessa yhteiskuntaan ja historialliseen aikaan. Elämänkulkuteoriassa keskitytään tarkastelemaan muutoksia, joita perheessä sinä aikana tapahtuu, kun perhe on olemassa. (Dilworth-Anderson ym., 2005, s. 42.) Tarkastelussa ovat yksilöiden siirtymät yhdestä elämänvaiheesta toiseen.

Elämässä tapahtuvia muutoksia ovat muun muassa naimisiin meno, lapsen saaminen, eroaminen ja leskeksi jääminen (Bianchi & Casper, 2005, s. 97). Nämä elämässä tapahtuvat muutokset kietoutuvat yhteen ja näin ollen yksilöiden väliset elämänkulut ovat vuorovaiikutuksessa keskenään (Day, 2010, s. 104; Ruoppila, 2014, s. 99). Allen ja Henderson käyttävät käsitettä perhe-elämän sykli (Family life Cycle), jolla he viittaavat elämäntapahtumiin, jotka ovat selvästi eroteltavissa toisistaan ja jotka tyypillisesti tapahtuvat tietyssä järjestyksessä. Näitä vaiheita ovat juuri edellä mainitut naimisiin meno, lasten saanti, lasten lähteminen kotoa ja lopulta toisen puolison kuolema (Allen & Henderson, 2017, s. 86-88).

Taulukko 1 kuvaa edellä mainittuja perhe-elämässä tapahtuvia muutoksia, jotka tyypillisesti tapahtuvat tietyssä järjestyksessä peräkkäin. Taulukko 1 on muokattu Allenin ja Hendersonin (2017, s. 88) teoksen pohjalta. Tässä tutkimuksessa tarkastelussa elämänvaiheista ovat perheenperustamisvaihe ja lapsenodotusvaihe sekä esikoislapsen syntymisen vaihe, jotka ovat tummennettuina taulukossa.

Taulukko 1.

Perhe-elämän vaiheet, mukailten Allen & Henderson, 2017, s. 88.

1. Perheen perustaminen ja odotusaika (Establishment & Expectant)	5. Aikuisuuden harjoittelua (Adult trainees)
2. Esikoislapsen syntymä (Childbearing)	6. Lasten muutto pois kotoa (Launching)
3. Esikouluikäisen perhe (Preschool Family)	7. Keski-ikä (Middle Years)
4. Kouluikäisen perhe (School-aged Family)	8. Ikääntyminen (Aging years)

Perheen perustaminen ja odotusaika ja esikoislapsen syntymä on jaettu yllä olevassa taulukossa 1 omiin elämäntapahtumiinsa, mutta tässä tutkimuksessa noita kahta tapahtumaa käsitellään yhdessä eikä vaiheita erotella niin tarkasti toisistaan. Tässä tutkimuksessa tarkastelussa on nimenomaan lapsiperhe-elämän alkuvaihe.

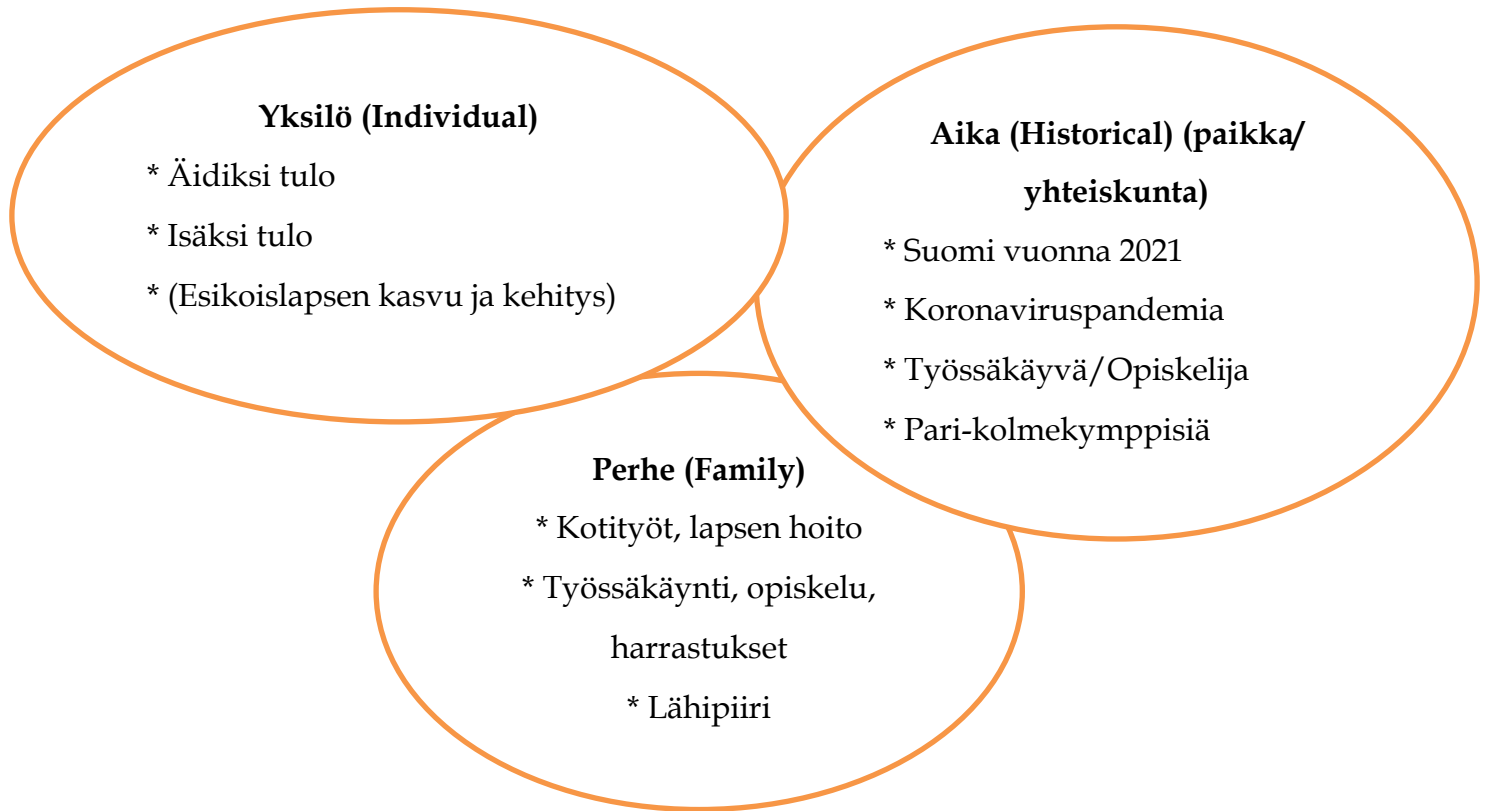
Seuraavalla sivulla olevassa kuviossa 1 käsitellään elämänkulkuteoriaa. Kuvio 1 on laadittu hyödyntäen Allenin ja Hendersonin (2017, s. 168) teoretisointia. Allenin ja Hendersonin (2017) mukaan elämänkulkuteoriassa yhdistyvät yksilö (Individual), perhe (Family) ja aika (Historical). Tässä tutkimuksessa historiallisella perspektiivillä voi ajatella tarkoitettavan suomalaista yhteiskuntaa vuonna 2021. Vastaajat edustavat suomalaista lapsiperheelistä aikuisväestöä. Sosioekonomiselta-asemaltaan he edustavat parisuhteessa olevia työsäkäyviä ja opiskelevia pari- kolmekymppisiä aikuisia. Edellä mainittujen asioiden lisäksi jokaisella yksilöllä on omat henkilökohtaiset kokemuksensa, mutta kaikkia yhdistää Suomessa asuminen, aikuisikä ja pienen esikoislapsen vanhempana olo.

Yksilöllä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan äitiä ja isää ja heidän kehitystään ja kasvuun vanhemmaksi. Vanhemmuuteen kasvaminen kytkeytyy tiukasti esikoislapsen kasvuun ja kehitykseen. Koska esikoislapsen kasvu ja kehitys ei ole kuitenkaan tämän tutkimuksen tutkimuskohde, on esikoislapsen kasvu ja kehitys merkitty taulukkoon sulkuihin. Perheellä tässä tutkimuksessa tarkoitetaan sitä, millaisia 'rooleja' ja kehityskaaria perheenjäsenillä on

osana perhesysteemiä. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan nimenomaan vanhempien kokemuksia vanhempana kasvusta. Ihmiset käyvät yksilöllisellä tavalla läpi kaikille yhteiset kehitysvaiheet (Dunderfelt, 2006, s. 39).

Kuvio 1.

Elämänkulkuteoria tässä tutkimuksessa, mukailen Allen & Henderson, 2017, s. 168.

Yllä olevassa kuviossa 1 pyritään havainnollistamaan sitä, että elämäнкаariteoriassa yksilö on jatkuvasti vuorovaikutuksessa oman perheensä ja ympäröivän ajan (paikan/ yhteiskunnan) kanssa. Perheenjäsenet vaikuttavat toinen toisiinsa, mutta myös yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset vaikuttavat perheisiin ja niiden jäseniin.

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat isien ja äitien vanhemmaksi tulo. Tarkastelussa on se, millaisena vanhemmuuden ja yhteisvanhemmuuteen siirtyminen vanhempien vastauksissa näyttäytyy. Kiinnostavaa on se, miten isät ja äidit kuvailevat vanhemmaksi tuloaan ja vanhempana olon alkuvaiheita. Tutkimukseen osallistuneet tulivat vanhemmiksi Covid19-koronaviruspandemian ollessa vallalla Suomessa ja maailmalla. Vaikka aineistolainauksissa ei eksplisiittisesti tule esille koronaviruspandemian vaikutuksia van-

hemmuuden alkumatkaan, on poikkeusaika ollut kuitenkin vallalla vanhemmaksi tulon alkumetreillä. Esimerkiksi etätyö yleistyi Suomessa tuona aikana ja ylimääräisiä kontakteja muun muassa sukulaisten ja ystävien välillä tuli välttää. Tämä koski myös tähän tutkimukseen osallistuneita lapsiperheitä.

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämä laadullinen puolistrukturoitu haastattelututkimus tarkasteli isien ja äitien kokemuksia yhteisvanhemmuuden alkumatkasta odotusajasta siihen hetkeen, kun esikoislapsi oli noin 1,5-vuotias (18kk). Haastatteluaineisto kerättiin, kun esikoislapsi oli noin puolitoista-vuotias. Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, mitä isät ja äidit kertovat vanhemmuudesta oppineensa noin puolentoista vuoden aikana, jona ovat esikoislapselleen vanhempina olleet.

Eettisien syitten takia isien ja äitien vastauksia tarkasteltiin erikseen. Tutkimuksen tarkoituksena ei ollut tarkastella vastauksia pariskunnittain. Tarkastelemalla äitien ja isien vastauksia erikseen saatiin käsitystä siitä, miten vanhemmuus näyttäytyi erilaisena äideille ja isille.

Tämä tutkimus haki vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten pienen lapsen isät ja äidit kuvaavat kasvuaan vanhemmaksi yksilönä ja yhdessä toisen vanhemman kanssa?
2. Mitä isät ja äidit ovat oppineet kasvussaan vanhemmuuteen ja yhteisvanhemmuuteen?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Haastattelututkimus

Tutkielman tutkimusaineisto kerättiin osana kansainvälistä ”Yhteisvanhemmuuteen oppimassa -pitkittäistutkimusta (CopaGloba)” (<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/hankkeet-projects/copa/tietoa-hankkeesta>). Suomessa hankkeen toteuttaa Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitos ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu yhteistyössä THL:n ja kansainvälisten kumppanien kanssa. Suomen lisäksi tutkimuksessa mukana ovat Portugali ja Japani. Tutkimushanke ajoittuu vuosille 2019-2023 ja sitä rahoittaa Suomen Akatemia.

Tässä pro gradu -tutkielmassa pilotoitiin CopaCopa -tutkimushankkeen haastattelurunkoa, kun tähän pro gradu -tutkielmaan kerättiin aineistoa. Haastattelurunko oli puolistrukturoitu, mikä tarkoittaa sitä, että haastattelussa kysymykset olivat kaikille vastaajille samat, mutta valmiita vastausvaihtoja ei ollut, vaan vastaajat vastasivat omin sanoin (Eskola & Suoranta, 1998, s. 87; Hirsjärvi & Hurme 2008). Puolistrukturoidun haastattelurungon avoimet kysymykset mahdollistivat persoonallisen kokemuksen kuvaamisen aiheesta (Kettunen, 2021). Haastattelurungon kysymykset olivat laatineet kansainvälisen CopaGloba-tutkimushankkeen tutkijat. Jokaiseen teemaan kuului orientoiva teksti, joka ohjasi ja auttoi haastateltavaa vastaamaan kysymykseen. Esimerkiksi, kun kysyttiin vanhemman kokemuksesta vanhemmuudesta, motivoitiin vastaajaa aiheeseen toteamalla, että kokemukset vanhemmaksi tulosta voivat olla erilaisia ja nyt halutaan kuulla juuri vastaajan oma kokemus asiaan. Haastattelulomakkeen teemat olivat: *Yhteisvanhemmuuden matkalla, Parisuhde ja vanhemmuuden tuki, Yhteisvanhemmuuden tavat ja tuki sekä Tulevaisuuden yhteisvanhemmuus*.

Tutkimusmetodina kasvotusten tapahtuva haastattelu mahdollistaa vuorovaikutuksen haastateltavan ja haastattelijan välille (Eskola & Suoranta, 1998, s. 86). Haastattelu onkin yksi yleisimmistä tavoista kerätä aineistoa laadulliseen tutkimukseen (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006, s. 314; Merriam, 2002, s. 13). Tässä tutkimuksessa sekä haastateltavan että

haastattelijan oli mahdollista esittää lisäkysymyksiä epäselvissä tai vaikeissa kohdissa haastattelua. Haastateltava saattoi kokea esimerkiksi puolistrukturoidun haastattelurungon avoimiin kysymyksiin vastaamisen vaikeana niiden laajuuden vuoksi. Kun kysymystä pohdittiin yhdessä haastatteluhetkellä, oli haastateltavan helpompi vastata kysymykseen. Mikäli vuorovaikutteisuutta ei olisi ollut, olisi voinut olla mahdollista, että vastaus kysymykseen olisi jäänyt kokonaan puuttumaan.

Vuorovaikutuksessa tapahtunut haastattelu lisäsi molemmin puolista ymmärrystä siitä, miten vastaaja esitetyt kysymykset tulkitsti ja mihin asioihin hän oman vastauksensa perusti. Haastatteliija pystyi haastattelun aikana tarvittaessa tarkentamaan kysymyksen asettelua, mikä helpotti haastateltavan vastaamista niihin. Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä tässä tutkimuksessa oli perusteltua, sillä usein haastattelua käytetään aineistonkeruumenetelmänä, kun halutaan selvittää, mitä jollakulla on mielessään (Eskola & Suoranta, 1998, s. 86). Tässä tutkimuksessa nimenomaan tavoitteena on tutkia vanhempien kokemuksia omasta vanhemmuudesta.

4.2 Tutkimukseen osallistujat ja tutkimusaineiston keruu

Tähän haastattelututkimukseen vastasi yhteensä kahdeksan pariskuntaa, joiden esikol lapsi oli haastatteluhetkellä noin puolitoistavuotias (18kk). Lapsen ikä vaihteli yhdestä vuodesta ja kahdesta kuukaudesta (16kk) yhteen vuoteen ja kymmeneen kuukauteen (22kk). Tutkittavat vanhemmat olivat iältään 24-38 -vuotiaita. Osa haastateltavista oli opiskelijoita, osalla oli ammattitutkinto tai korkea-asteen tutkinto, ja osa oli tohtorikoulutuksessa. Suurin osa vastaajista oli suomenkielisiä, mutta tutkittavien joukossa oli myös muita kuin suomea puhuvia. Kaikki tutkittavat asuivat haastatteluhetkellä Suomessa.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, joten kaiken kaikkiaan haastatteluita tässä tutkimuksessa on 16 kappaletta, kahdeksan äitiä ja kahdeksan isää. Pariskunnille tehtiin yksilöhaastattelut joko kasvotusten tai puhelimen tai Teams- tai Zoom -sovelluksilla ja osapuolet haastateltiin peräkkäin. Toista vanhempaa kehoitettiin olemaan eri huoneessa haastattelun ajan, jotta ensimmäisenä haastateltavan vastaukset eivät vaikuttaisi toisena

haastateltavan vastauksiin. Suurin osa haastateltavista vastasi haastatteluun kotonaan. Haastattelupaikkaa mietittäessä huomioitiin haastateltavien toiveet haastattelupaikasta (Eskola & Vastamäki, 2001, s. 27). Tässä tapauksessa koti oli perheille helpoin paikka osallistua etäyhteyden kautta haastatteluun, sillä toinen vanhempi pystyi hoitamaan lasta sillä aikaa, kun toinen vanhempi osallistui haastatteluun. Koti oli myös rauhallinen paikka eikä esimerkiksi ohikulkevat ihmiset tai ylimääräiset äänet vaikuttaneet tilanteeseen, toisin kuin vaikka esimerkiksi kahvilassa tai muussa julkisessa tilassa toteutetussa haastattelussa olisi voinut käydä (Eskola & Vastamäki, 2001, s. 27).

Haastatteluaineisto kerättiin lokakuun 2021 aikana yhteistyössä toisen pro gradu -tutkielman tekijän kasvatustieteen opiskelijan kanssa. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat tavoitettiin hyödyntämällä tutkielmien tekijöiden sosiaalisia verkostoja. Niin kutsutun lumipallo-otannan (snowball sampling) avulla tutkimukseen jo osallistuneet vanhemmat ehdottivat muita mahdollisia osallistujia (Patton, 2002, s. 237-238). Kaikki tutkimukseen osallistuneet vanhemmat täyttivät kriteerit siitä, että he olivat pariskuntia ja heillä oli noin puolitoistavuotias esikoislapsi tutkimusajankohtana.

Nauhurille tallennetut tutkimushaastattelut litteroitiin eli kirjoitettiin tekstimuotoon. Litterointia voi tehdä eri tarkkuusastein riippuen siitä, mikä tutkimusongelma ja metodinen lähestymistapa on (Ruusuvuori, 2010). Tässä tutkimuksessa haastatteluaineiston litteroinnissa keskityttiin ennen kaikkea asiasisältöön. Haastatteluaineisto litteroitiin sanasta sanaan niin kuin tutkimushaastattelu eteni, mutta huomiota ei kiinnitetty äänenpainoihin tai tarkkoihin kestoihin esimerkiksi joidenkin sanojen välillä. Tosin haastattelulitterointeihin merkittiin, jos haastattelunauhalla oli naurua tai tutkittava mielti pitkään omaa vastaustaan. Myös täytesanat kuten "öö" ja "mhh" kirjoitettiin auki tekstimuodossa. Haastattelut kestivät 26 minuutista 61 minuuttiin ja tekstimuotoista haastatteluaineistoa oli yhteensä 116 sivua.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineisto analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 109; Ukskoski, 2021). Teoriatieto toimi apuna, mutta analyysi ei kokonaan pohjautunut teoriaan. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä on Tuomen ja Sarajärven (2002) mukaan huomattavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta tarkoitus ei ole testata teoriaa vaan pikemminkin aukoa uusia ajatusuria kyseisestä aihepiiristä. (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 109.) Tämän tutkimuksen taustana oli useita pienempiä teorioita sekä samaa aihealuetta koskevia tutkimuksia, jotka toimivat tässä tutkimuksessa ikään kuin tulkintakehyksenä ja silmälasina, joiden kautta aineisto tulkittiin (Eskola, 2001, s. 138). Olemassa olevaa tietoa peilattiin tämän tutkimuksen tutkimustuloksiin (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 109-110). Aineiston analyysissä oli piirteitä fenomenologiasta, sillä tarkastelussa olivat nimenomaan tutkimukseen osallistuneiden omat kokemukset vanhemmaksi tulosta (Laine, 2001, s. 26; Liinamaa 2021).

Aineiston analyysi alkoi sillä, että ensin katsottiin haastatteluista läpi vastaukset, joissa haastateltavat vastasivat kysymyksiin: *Kun ajattelet sinua ja kumppaniasi vanhempina yhdessä, niin millainen matka tämä on ollut teille odotusajasta tähän päivään saakka?* sekä *Mitä olette yhdessä vanhempina vanhempana olemisesta oppineet?* Noista vastauksista alleviivattiin keskeisimpiä sisältöjä tai teemoja, joita tutkittavat nostivat esiin. Teemoja olivat esimerkiksi vanhempana olon helppous tai vanhempana olon vuoristoratamaisuus. Mikäli haastateltavat sivusivat tutkimuskysymyksiä myös muissa kohdissa haastattelua, otettiin nekin huomioon analyysiä tehdessä. Kaikkien alleviivattujen sisältöjen mukaan muodostettiin kaksi tai kolme teemallista kokonaisuutta. Aaltola ja Valli (2001, s. 40-42) kirjoittavat, että teemoittelulla ja tyypittelyllä tutkimusaineisto jäsenellään ensin teemojen mukaan ja sitten aineisto edelleen tyypitellään. Tämän tutkimuksessa analyysissä on hyödynnetty edellä mainittua niin, että haastatteluvastauksia on ala- ja pääteemoiteltu, joka vastaa ideaa Aaltolan ja Vallin teemoittelusta ja tyypittelystä.

Alla olevassa taulukossa 2 esitetään, kuinka isien haastattelun vastauksia vanhemmuuden alkumatkasta on tässä tutkimuksessa ensin alateemoiteltu ja sen jälkeen pääteemoiteltu. Vanhempana olon alkumatkaa analysoitaessa isien vastauksissa keskeisiksi ala-

teemoiksi tässä tutkimuksessa on muodostettu vanhempana olon helppous sekä kasvaminen ja oppiminen vanhempana. Noista alateemoista on muodostettu kolme pääteemaa, jotka ovat: *Yllättävän helppo matka*, *Kasvattava matka* ja *Oppimismatka*.

Taulukko 2.

Isien näkemykset vanhemmuuden alkumatkasta.

Aineistolainaus	Alateema	Pääteema
--- ehkä se on ollu jopa helpompi , ku osas edes olettaa. Minusta on tää on kuitenkin... ku kuulee ehkä juttuja, miten pieni lapsi muuttaa koko elämän ja näin, niin ei se nyt loppujen lopuks ihan älyttömästi oo kuitenkaan muuttanut, että alun perin sitä ehkä ootti, että se on semmosta, että sie käyt vaan töissä ja oot tuttia tai juomapulloo viemässä, mutta ehkä se on ollu helpompaa, ku mitä odotin. Että yllättävän helppo matka , minun mielestä. (isä 1)	Helpompaa kuin odotti	Yllättävän helppo matka
Olin kuullut ystävilta, että ensimmäinen lapsi muuttaa kaiken. Lopulta elämä olikin parempaa kuin olin odottanut . Esikoisen kohdalla kaikki meni hyvin. En ollut tosin odottanut olevani niin väsynyt kuin olin. (isä 2)	Parempaa kuin odotti	Yllättävän helppo matka
--- sellanen kasvutarina . Et vaikka aika aikuisina pidettiin itseemme jo silloin aikasemmin, niin jotenkin nyt on silleen et tehään oikeesti semmosia aikuisten päätöksiä ja tota...Totta kai kun ollaan vastuussa pienestä ihmisestä, ni se on sellanen asia et ei olla vaan vastuussa itsestämme ni sellanen kyllä pakottaa kasvamaan . Se nyt oli ehkä sellanen mikä tosta tuli päällimmäisenä mieleen. (isä 7)	kasvutarina	Kasvattava matka
Jännittävä. On niinku moni asia sillä tavalla muuttunu . Ja just semmosella henkisellä tasolla ja se miten näkee asiat, ni ne on niinku muuttunu. (isä 8)	Henkisellä tasolla muuttunut	Kasvattava matka
--- tosi hankala osottaa mitään yhtä asiaa sormella tai jotenkin konkretisoida sitä mut jotenkin niinku tämmönen oppimismatka tää niinku on [kokonaisuudessaan] (isä 3)	kokonaisvaltaista oppimista	Oppimismatka
– saa tehdä sitä ja tätä ja mennä perässä ja... --- se on ihan erilaista mitä oli. Ehkä sitä jotenkin ajattelee, että kaikki kellä oli lapsia, ni puhu aina niistä lapsista ja et se oli niin ku se keskipiste aina. Mut sit ku tuli se lapsi ni se oli se keskipiste (naurua) (isä 6)	lapsesta on tullut keskipiste	Oppimismatka

Taulukko 2 mallin mukaisesti analysoitiin myös muut isien ja äitien vastaukset. ”Oppimisesta yhdessä vanhempina” isien vastauksissa muodostettiin alateemat: Oppimista omasta itsestä, Oppimista vastuusta ja Oppimista puolison kanssa yhdessä tai puolison opettamana. Alateemoista jäsenneltiin tämän jälkeen kolme pääteemaa, jotka olivat: *Oppimista itsestä*, *Oppimista vastuunkannosta* ja *Puolisoon liittyvää oppimista*.

Äitien vastauksissa vanhemmuuden alkumatkasta muodostettiin kaksi alateemaa, jotka olivat: Vanhemmuuden ylä- ja alamäkiä sekä Kasvamista ja oppimista vanhempana olosta. Lisäksi äitien vastauksissa oli tunteita kuvaavia ilmauksia, joten yhdeksi alateemaksi nousi Tunteet. Edellä mainituista alateemoista muodostettiin pääteemoiksi: *Vuoristoratamainen kyyti*, *Kasvattavan opettavainen matka* ja *Tunteikas matka*. Oppimiskokemuksia vanhempana olosta tarkasteltaessa äitien vastauksista muodostettiin alateemat, jotka olivat itsestä oppimista ja puolisoista tai puolison kanssa oppimista. Pääteemoiksi jäseneltiin tämän jälkeen: *Oppiminen itsestä* ja *Oppiminen puolisoista tai puolison kanssa*.

Luvussa Tulokset avataan tarkemmin, millaisia asioita teemat pitivät tarkemmin sisällään. Luku sisältää myös haastatteluista otettuja lainauksia, jotka avaavat vastaajien kokemuksia heidän itsensä kertomana.

4.4 Eettiset ratkaisut

Tutkimuksen tietojen käsittelyssä on keskeistä luottamuksellisuus ja anonymiteetti (Flick, 2019, s. 9). Ennen yksilöhaastatteluja tutkimukseen osallistuvia informoitiin tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta sekä tutkimusaineiston käytöstä (Kuula, 2011, s. 99). Tutkimukseen osallistuville lähetettiin sähköpostitse tutkimuksen tietosuojailmoitus ja tutkimustiedote. Niissä tutkimukseen osallistuville kerrottiin, että tutkimusaineistoa käytetään vain CopaGloba -pitkittäistutkimuksen haastattelulomakkeen pilotointiin ja kahden pro gradu -tutkielman aineistoksi. Sähköpostiviestissä oli linkki CopaGloba -pitkittäistutkimuksen kotisivuille, josta tutkittava saattoi käydä lukemassa lisää tutkimuksesta. (<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/hankkeet-projects/copa/tietoa-hankkeesta>)

Tutkimuksen tutkimusaineistoa säilytettiin tutkimuksen teon ajan tutkielman tekijän U-aseamalla. Kun nauhoitetut aineistot litteroitiin, ne pseudonymisoitiin eli haastateltavien tunnistetiedot poistettiin tai korvattiin sanoilla ”lapsen nimi” tai ”paikkakunta A”. Litteroinnit tehdyistä haastatteluista jaettiin kahden yhteistä aineistoa keränneen kesken Next Cloud-aseaman kautta. Pro gradu -tutkielman valmistuttua aineistot tuhottiin.

Tutkimusaineistoa kerätessä tiedostettiin, että lapsen saaminen on monella tapaa emotionaalinen tapahtuma ja siitä puhuminen saattaa nostaa esiin tunteita. Eettisen ongelmien tunnistaminen ja välttäminen etukäteen vaatii tutkimuksen tekijältä ammattitaitoa ja ammattietiikkaa (Luomanen & Nikander, 2017, s. 291). Ennen tutkimuksen haastatteluaineiston keruun aloittamista tutkielman tekijöitä ohjeistettiin aiheen sensitiivisyydestä. Haastateltaville kerrottiin, ettei kaikkiin kysymyksiin ole pakollista vastata ja tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista. Tutkittavilla oli lisäksi tiedossa, että he voivat halutessaan jättää tutkimuksen kesken, missä kohtaa tutkimusta tahansa.

Haastateltavilla oli lopuksi mahdollisuus kertoa avoimesti, jos johonkin kysymykseen vastaaminen tuntui epämiellyttävältä. Suurimmalle osalle vastaajista haastattelukysymykset eivät nostaneet pintaan vaikeita tai kiusallisia tunteita, mutta osa myönsi aiheen olevan herkkä. Näin tunteneet vastaajat kokivat kuitenkin, että vastaaminen oli mahdollista eikä asiasta puhuminen ollut liian tunteellista. Tutkittavien mielestä haastattelukysymykset olivat enemmänkin vaikeita sen takia, että ne olivat niin laajoja. Omasta kokemuksesta puhuminen suhteessa laajaan avoimeen kysymykseen aiheutti pään vaivaa siitä, miten oman vastauksensa kysymykseen muotoili.

5 TULOKSET

5.1 Isien alkumatka ja oppimiskokemukset vanhempana

5.1.1 Isät yllättävän helpolla vanhemmuuden alkumatkalla

Tässä opinnäytetyössä tarkasteltiin erikseen äitien ja isien haastatteluvastauksia. Isien vastauksista pääteemoiteltiin kolme kokonaisuutta. Nuo kokonaisuudet olivat *Yllättävän helppo matka*, *Kasvattava matka* ja *Oppimismatka*. Suurin osa kyselyyn vastanneista isistä koki, että vanhemmaksi tulo olikin ollut yllättävän helppoa.

*--- ehkä se on ollu jopa helpompi, ku osas edes olettaa. Minusta on tää on kuitenkin... ku kuulee ehkä juttuja, miten pieni lapsi muuttaa koko elämän ja näin, niin ei se nyt loppujen lopuks ihan älyttömästi oo kuitenkaan muuttanut, että alun perin sitä ehkä ootti, että se on semmosta, että sie käyt vaan töissä ja oot tuttia tai juomapulloa viemässä, mutta ehkä se on ollu helpompaa, ku mitä odotin. Että **yllättävän helppo matka**, minun mielestä. (isä A)*

*--- kaikinpuolin **hyvää ja hienoo aikaa**, että ei siinä mitään, ei oo mitään pahaa sanottavaa, positiivista (isä D)*

Vastauksissa tuotiin esiin, että vanhemmaksi tuloa oli mietitty. Muun muassa seuraamalla ja kuuntelemalla ystäviä ja tuttuja, joilla oli lapsia, olivat vastaajat luoneet mielikuvia vanhemmuudesta. Näin isille oli saattanut muodostua kuva, että esikoislapsi muuttaa kaiken. Yllättävää olikin sitten ollut, kun kaikki oli mennyt helpommin kuin oli odottanut. Matkaa kuvailtiin hienoksi, positiiviseksi ja hyväksi ajaksi. Väsymyksen määrä oli yllättänyt osan tähän tutkimukseen osallistuneista isistä, vaikka väsymystä oli osannut odottaakin.

*Olin kuullut ystäviltä, että ensimmäinen lapsi muuttaa kaiken. Lopulta elämä **olikin parempaa** kuin olin odottanut. Esikoisen kohdalla kaikki meni hyvin. En ollut tosin odottanut olevani niin väsynyt kuin olin. (isä B)*

Toiseksi pääteemaksi muodostettiin vanhemmuuden alkumatkan kuvailussa *kasvattava matka*. Isät kuvailivat vanhemmaksi tuloa kirjaimellisesti sanalla ”kasvutarina”. Eräs isä kuvaili itsessään tapahtunutta henkistä muutosta, minkä voi ajatella olevan yksilön henkistä kasvua.

--- *sellanen kasvutarina. Et vaikka aika aikuisina pidettiin itseemme jo silloin aikasemmin, niin jotenkin nyt on silleen et tehään oikeesti semmosia aikuisten päätöksiä ja tota...Totta kai kun ollaan vastuussa pienestä ihmisestä, ni se on sellanen asia et ei olla vaan vastuussa itsestämme ni sellanen kyllä pakottaa kasvamaan. Se nyt oli ehkä sellanen mikä tosta tuli päällimäisenä mieleen. (isä G)*

Jännittävä. On niinku moni asia sillä tavalla muuttunu. Ja just semmosella henkisellä tasolla ja se miten näkee asiat, ni ne on niinku muuttunu. (isä H)

Kolmas pääteema isien vastauksissa oli *Oppimismatka*. Tällöin matkaa kuvailtiin kokonaisvaltaiseksi oppimiseksi itsestä, puolisosta ja lapsesta. Muun muassa omiin totuttuja toimintamalleja oli pitänyt muuttaa. Esimerkiksi erästä isää oli yllättänyt se, että pitää olla koko ajan valppaana, missä lapsi on ja mitä lapsi tekee.

--- *saa tehdä sitä ja tätä ja mennä perässä ja... --- se on ihan erilaista mitä oli. Ehkä sitä jotenkin ajattelee, että kaikki kellä oli lapsia, ni puhu aina niistä lapsista ja et se oli niin ku se keskipiste aina. Mut sit ku tuli se lapsi ni se oli se keskipiste (naurua) (isä F)*

Kasvattava matka ja *Oppimismatka* teema olivat lähellä toisiaan, mutta se, millä sanalla isä itse kuvasi matkaansa erotti ne kahdeksi eri pääteemaksi. *Kasvattava matka* oli enemmän henkistä kasvua ja *Oppimismatka* enemmän konkreettista oppimista. Erään isän vastaus olisi voinut olla sekä *Kasvattava matka* että *Oppimismatka* kategoriassa, mutta koska isä itse kuvasi matkaansa ”oppimismatkaksi” valikoitui se *Oppimismatka* – pääteemaksi.

--- *tosi hankala osottaa mitään yhtä asiaa sormella tai jotenkin konkretisoida sitä mut jotenkin niinku tämmönen oppimismatka tää niinku on [kokonaisuudessaan] (isä C)*

Yhteenvedona isien vastauksista oli havaittavissa se, että isäksi tuleminen oli pääasiassa ollut positiivinen kokemus, vaikka sen oli ennen lapsen syntymää saatettu ajatella olevan vaikeampi. Sanat *kasvaminen* ja *oppiminen* kuvastivat vanhemmaksi tuloa. Riippumatta siitä kuvasivatko isät vanhemmaksi tuloa matkaansa oppimis- tai kasvukokemuksena niin yhteistä on kuitenkin se, että jotakin heissä oli muuttunut.

Kokonaisuudessaan haastatteluun osallistuneiden isien oli aivan aluksi vaikeaa sanallistaa muutosta, mutta he toivat selvästi esille, että jokin heissä oli muuttunut. Vanhemmuus oli antanut kaikille vastaajille paljon näkökulmia ja tunteita elämään. Vaikka aina tunteet eivät olleet olleet positiivisia ja vanhemmaksi tulo oli joidenkin kohdalla ollut suuri

muutos ja kriisi omalle identiteetille, oli vanhemmuus kuitenkin kaikessa kirjossaan ollut ainutlaatuinen kokemus.

Tutkittavien arjessa vanhemmuus oli näkynyt niin, että asioita oli pitänyt suunnitella tarkemmin. Eräs isä kiteytti asian seuraavasti:

"--- ei sitä ihan samalla lailla pysty, mitä sillon ennen lapsen syntymistä, nii nyt ei ihan ex tempore pysty, nii se on se isoin juttu, että asiat pitää suunnitella aika pitkälti ennakkoon" (isä A).

Huomioita omasta arjestaan nostivat muutkin isät vastauksissaan esille. Arki oli muuttunut säännöllisemmäksi ja suunnitelmallisemmaksi. Arjen kuvaamisen kautta tuli näkyväksi oman paikan etsintä perheessä suhteessa puolisoon ja esikoislapsen. Jotkin rutiinit olivat muuttuneet, koska aikaa ei esimerkiksi ollut. Eräs vastaaja oli esimerkiksi lopettanut sanomalehden tilaamiseen, koska aikaa sen lukemiseen ei enää ollut niin kuin ennen esikoislapsen syntymää.

5.1.2 Isät oppimassa itsestään, puolisostaan ja vastuunkannosta

Kun isät puhuivat oppimisestaan vanhempana pääteemoiksi muodostettiin *Oppimista itsestä, Oppimista vastuunkannosta ja Oppimista puolisoilta tai puolisoista*. Oppiminen itsestä näkyi esimerkiksi siinä, miten eräs isä kertoi toimivansa tietyssä tunnetilassa. Vaikka hän tunsikin olevansa kovin väsynyt, hän tiedosti, että asiat pitää vain hoitaa. Tämä vaikean tilanteen tunnistaminen, mutta kyky ja halu toimia siinä, voi ajatella olevan oppimista itsestä. Isät kertoivat myös oppineensa lisää omasta lapsestaan sekä huomioimaan paremmin omaa toimintaansa.

--- sitä koittaa aina silleen...Se on pirun vaikee sitten ku tulee se tilanne, että sä oot tosi väsynyt ja tulee se tilanne. Sitä koittaa niinku objektiivisesti miettiä, että tää nyt on vaa tämmönen, et tää asia pitää vaan hoitaa, sitä niinku varmaa. Mut se oppiminen on kyllä pahasti kesken vielä että (naurahtaa). Siinä on vielä aika paljon... (isä H)

--- kaikki lapseen liittyvää ja silleen. --- ku o ollu (lapsen nimi) kanssa tässä, ni on oppinu just kaikkea ja hillitsee omia tunteita ja...Et ei päästetä mitää p:tä ja v:tä ja sillai. (isä F)

Eräs isä toi esille, että hän oli oppinut puolisostaan ja lapsestaan, mutta sitä kautta myös itsestään. Oppimista itsestä oli se, että vanhemmalle oli tullut lisää luottamusta siihen, että hän pärjää yksinkin lapsen kanssa. Vanhemmat yhdessä olivat saaneet vanhemmuutensa aikana lisää luottamusta puolin ja toisin siihen, että he pärjäävät vanhempina sekä yhdessä että yksin.

Jotenkin päivästä toiseen sitä oppii, nii, jotain uutta tyttärestään ja sitten niinku puolisostaan ja sitten ehkä yhteiselämästä ja mä aattelen, että näitten kautta jotenkin itsestään ja maailmasta ylipäättään, että mä aattelen, et on tosi hankala osottaa mitään yhtä asiaa sormella tai jotenkin konkretisoida sitä (isä C)

--- tullu semmosta luottamusta lisää että... --- tietää että se [puoliso] pärjää sen [lapsen] kanssa ja ehkä myös itse kun on itseä jännittäny aluks, että miten sitä pärjää jos [puolison] onki poissa että --- (isä G).

Vastuu-sana nousi esiin useamman kerran isien haastatteluissa. Isille oli yhteistä, että he jakoivat vastuuta puolisonsa kanssa. Vastuuta mietittiin sen kautta, mitä muutoksia lapsen kehitys tuo vastuuseen. Kun lapsi alkaa liikkua ja kehittyä ja kasvaa, muuttuu myös vastuun ulottuvuudet.

No kyllähän se on niinku huolehtimista ja vastuuta semmonen niinku lapsi on.. miten kehitys tapahtuu... ja päivittäin muutoksia tapahtuu ja sitten sieltä ihan pienestä kun lähetään kehittymään ja ruvetaan liikkumaan ja tapahtuu paljo asioita ja se kommunikointi ja paljon tämmöstä että siinä tulee niinku monta vuorovaikutuksellista asiaa lapsen eri vaiheissa, syntymästä siihen tähän päivään asti ja varmaa jatkuu sitten eteenpäin kun... (isä D)

Kyllä no, vastuun jakaminen...en mä oikeen muuta osaa. (isä E)

Kun isät mainitsivat kantavansa vastuuta lapsesta yhdessä puolisonsa kanssa, he eivät puhuneet suoraan taloudellisesta puolesta, mutta osa mainitsi halun tarjota lapselle turvallisen lapsuuden. He myös toivoivat, että lapsella olisi erilaisia mahdollisuuksia tulevaisuudessa tarjolla. Nämä mahdollisuudet voivat olla esimerkiksi mahdollisuutta harrastaa, mihin tarvitaan taloudellisia resursseja.

Kolmas pääteema isien vastauksista oli *Puolisoon liittyvä oppiminen*. Kaikissa haastatteluissa tuli esille puoliso ja puolison vaikutus omaan oppimiseen ja toimintaan. Koska haastattelun lähtökohtana oli yhteisvanhemmuus, painottui kysymyksissä yhteistyön näkökulma. Kun isät pohtivat oppimistaan vanhempana olosta, kertoivat he, että olivat oppineet nimenomaan vaimon avulla joitakin asioita omasta vanhemmuudestaan. Muun muassa omien tunteiden hallitsemista ja tunnistamista oli opittu vaimon avulla.

Ole rauhallinen, älä ylireagoi, yritä olla hellä, äläkä menetä hermojasi. -- Näitä asioita olen oppinut vaimoltani. (isä B)

Toinen puolisoon liittyvä asia oli se, että puolisoa oli opittu vanhemmuuden myötä ottamaan entistä enemmän huomioon. Toisen jaksamisesta kannettiin huolta ja toisen tavoitteet elämässä pyrittiin huomioimaan. Myös se koettiin tärkeäksi, etteivät kaikki asiat pyöri pelkästään kodin ja perheen ympärillä, sillä silloin puolisoa pystyi myös paremmin huomioimaan.

Ehkä semmosta on oppinut, että ehkä paremmin jopa ottaa sitä toista osapuolta parisuhteessa huomioon. Ei olla enää kahestaa, nii helpommin sitä ajattelee sitä toisenkin jaksamista. Että sen ehkä niinku on yhdessä oppinu... Tai ehkä minä oon oppinu sen .. tai ehkä molemmin puolin voi olla sitäkin... Ei oo pelkästää niin kummankin elämän aina tavoitteellista onki että ei voi ihan pelkästää sen kodin ja perheen ympärillä pyöriä, nii ehkä se siitä on lähtenyt ja sitä kautta jopa toista ottamaan huomioon (isä A)

Suurin osa isistä toi esiin, että toimiminen toisen rinnalla vanhempana oli ollut melko helppoa. Eräs isä kuvasi vanhemmuutta toisen rinnalla kulkemista helpoksi.

-- mun mielestä on ollu ihan helppoa, että en oo nähny siinä mitään vaikeeta (isä E).

Isät kokivat, että vanhempana olo lapselle oli sujunut melko luonnollisesti yhteistyössä toisen vanhemman kanssa. Toisaalta aivan kaikkien kohdalla vanhempana olo yhdessä ei ollut ollut helppoa, vaan joidenkin kohdalla vanhempana olo yhdessä oli vaatinut työtä ja toimivan yhteistyön löytäminen yhdessä vanhempina saattoi olla vieläkin kesken.

5.2 Äitien alkumatka ja oppimiskokemukset vanhempana

5.2.1 Äidit vuoristoradan kyydissä vanhemmuuden alkumatkalla

Äitien vastauksissa oli havaittavissa kolme keskeistä pääteemaa, jotka olivat: *Vuoristoradan kyydissä oloa, Kasvattavan opettavainen matka ja Tunteita täynnä ollut matka*. Vuoristoradan kyydissä olo -pääteemaan kuuluvissa vastauksissa oli yhteistä se, että niissä kuvailtiin vanhemmuuden matkan sisältäneen nousuja ja laskuja. Kuvaavaa oli se, että äidit kokivat, että kaikki oli muuttunut, mutta toisaalta mikään ei ollut muuttunut. Vastauksissa mainittiin, että päivät kuluivat nopeasti, jopa huomaamattomasti ohi. Välillä jopa toivoi, että lapsen kasvun ja kehityksen äärelle ehtisi pysähtymään paremmin arjen ”oravanpyörän” keskellä. Vaikka vanhemmuuden alkumatka oli ollut äideille vuoristoratamainen, he kokivat he sen olleen kuitenkin antoisaa ja hyvää. Nousuja ja laskuja sisältäneen matkan varrella oli sattunut ennalta-arvaamattomia sattumuksia, mutta kokonaisuudessaan matka oli ollut melko sujuva.

Vuoristorataa, mutta ei ollenkaan vuoristorataa, niinko paljon asioita ja tunteita ja tapahtumia mutta toisaalta sitten taas soljunu ne asiat eteenpäin ja asia johtanut toiseen ja lapsen kehitys toiseen ja nii ees päin, että tota ehkä se että on ollu jotain ulkopuolista stressiä tai tekemistä niin tuntuu että ei oo aikaa, nii se ehkä on ikävää, että ois enemmän aikaa niinkö keskittyä että voi oikeesti pysähtyä, ehkä se on se kuuluisa oravanpyörä joka pyörii ja sit sä vaan huomaat että lapsi on aikuinen, että ois enemmän aikaa pysähtyä (herkistyy) miettimään ja katsomaan ja että minkälaista se just on ja että se lapsen kasvu ku just tapahtuu nii (äiti K)

Ei se niin kun oo muuttanut silleen hirveesti mitään. Mut sit onhan se sit muuttanu kaiken kuitenkin (nauraa). Et, en mä tiedä. Et on kyllä ollu niin kun hyvää aikaa mun mielestä. (äiti M)

Hetkittäin pomppuinen. Tulee niitä ylläreitä mutta jotenki sillee niinku, sillei tasanen että ei nyt sen suurempia yllätyksiä oo tullu sit sen vanhemmuuden ja lapsen myötä. Totta kai jotkut asiat mitä nyt ei ikinä pysty varustautuu niin ku etukäteen, mutta et muuten semmonen aika sellanen sutjakasti menny. (äiti P)

Useat äidit kuvailivat vanhemmaksi tulon matkaa isien tavoin opettavaiseksi ja kasvattavaksi matkaksi. Vaikka paljon oli tapahtunut, oli matka ollut kutakuinkin sellainen kuin sen oli kuviteltu olevan ja matkan aikana oli opittu paljon.

Mmm, tosi pitkä (nauraa). Ja opettavainen, ja vaikka on ollu...paljon on niin kun mahtunu tähän, niin aika lailla se on ollu sitä mitä odottikin. (äiti N)

Joillekin äideille matka oli ollut siinä mielessä kasvattava, että se oli opettanut omasta arjesta ja parisuhteesta asioita sitä kautta, että niihin oli tullut muutoksia. Raskausaikana hormonit ja oman kehon muutokset aiheuttivat mielialojen vaihteluita, jolloin puolison tuki koettiin tärkeäksi ja parisuhdetta lähentäväksi asiaksi. Myös pikkuvauva-ajan unien vähyys ja siitä kuitenkin selviäminen yhdessä puolison kanssa koettiin kasvattavana kokemuksena ja samalla parisuhdetta vahvistavana tekijänä.

No se on ollut semmonen hyvin kasvattava, koska se on tuonut muutoksia siihen meidän yhteiseen arkeen ja parisuhteeseen ja sitten tietysti se raskausaika on aina vähän semmonen omanlaisensa kokemus ja hormoonimyrskyä täynnä ja muuta ja molemmat ku ollaa aktiivisia ja miulla ku oli aika iso maha, nii mie koin sen aika vaikeena asiana ku mie en pystykää liikkumaa ja oli tuota niin niin ehkä se kaikki semmoset fyysiset rajotteet ja semmoset, mitkä teki siitä hankalan niin ja se tietysti sitte heijastu semmosena mielialana, minkä [lapsen isä] joutu kannattelemaa ja muuta tukemaa, että tuota nii nii sillä tavalla ollaa joututtu tai niinku ollaa kasvettu sit niinku sen raskauden aikana ja sitte tietysti ku on sillon pikkuvauva-aikana niin tietysti, ku vähemmän tuli nukuttua ja muuta nii nii, sillä tavalla se on ollu aika hienoo, että miten niinku.. ku sehän on monille... tai ainakin näin sanotaan, että se on semmonen niinku koetinkivi, että jos siitä selvi.. nii ehkä jotenkin se, että vaikka ei niinku nukkunu ja muuta, nii se niinku... ei siinä ollu mitää.. että tota se meni tota hyvin.. ja ollaan vaa minusta niinku kasvettu ja lähennytty koko ajan. Se on lähentänyt tosi paljon meitä. Niinku parisuhteena tämä lapsi. (äiti I)

Eräs äiti toi esiin sen, että oli oppinut uutta nimenomaan omasta lapsestaan. Vaikka asioista oli saattanut ottaa etukäteen selvää lukemalla ja kyselemällä kavereilta, oli lapsen syntymä opettanut kuitenkin sen, että jokainen lapsi on yksilö ja aina oppii uutta. Asioita ei kannata myöskään ylianalysoida, sillä valmiita vastauksia ei ole vaan lapsi opettaa niitä vanhemmilleen olemalla oma persoonansa.

Aikamoinen matka, kyllä. Vaikka sillon raskausaikana aatteli, että oli ottanut paljon asioista selvää, ja lukenu ja kavereilla oli osasta lapsia niin sitä aatteli, että sitä tietää jotain siitä vauva-arjesta, nii kyllä se vaa pääs yllättämää, ku se esikoinen synty, että tässä se nyt on ja tätä me nyt hoidetaan. aina jokainen uus juttu oli, että "ahaa, näin, ja " paljon tuli sellasia oivalluksia siinä esikoisen kohdalla. Miten kannattaa tehdä ja paljon otti asioista selvää. -- Silloin esikoisen kohalla oli paljon semmosta, että hiroeesti, että miitti, teki päässä semmosta semmosta ajatus-työtä, että teenkö mä nyt oikein, että ja luki keskustelupalstoja ja ja näin, että kyllä paljon kasvua on tapahtunut, että todellaki. Aina oppii uutta, koko ajan. Ja lapset opettaa paljon koko ajan, että jokainen on oma yksilö. Siitä on saanut paljon sitä uutta tietoa. (äiti J)

Kolmas pääteema, johon äitien vastaukset linkittyivät oli *Tunteita täynnä ollut matka*. Toisille matka oli ollut äärimmäisen raskas ja varsinkin parisuhde oli ollut koetuksella. Toiset nosivat vanhemmuuden matkaan liittyneen paljon iloa siitä, että saa seurata lapsen kasvua ja kehitystä.

--- **raskas**. Siis meidän parisuhteelle äärimmäisen raskas. Kaikki alko siitä kun tulin raskaaks kyllä. Et se oli mun kumppanille tosi iso identiteettikriisi --- mikä sit heijastu niinku negatiivisesti siihen meidän odotusaikaan (äiti P)

--- tosi uutta ja ainutkertasta ja sit se että meillä ei oo oikeeta missää vaiheessa ollu sillee että oltas sillee ennakkoo hirveesti ajateltu tai suunniteltu tai ladattu niinku odotuksia että kaikki on menny oikeeta sillä omalla painolla ja toki meistä on ollu niinku molemmista niinku seurata meidän lapsen kasvaa ja kehitystä ja uuden oppimista nii kyllä se tuottaa niinku paljon tommoset pienet asiat niinku **sitä iloa ja, iloa** siihen yhteiseen elämään (äiti L)

Vaikka haastatteluun osallistuneille äideille edellä mainitut kokemukset ja tunteet olivat olleet erilaisia, tekevät ne tässä tutkimuksessa näkyväksi vanhemmuuteen liittyvän tunteiden kirjon. Jokainen vanhempi (sekä äidit että isät) tässä haastattelututkimuksessa nosti omissa pohdinnoissaan – jos ei suoraan – niin rivien välitä esille vanhemmuuden mukanaan tuoman tunteiden kirjon. Vanhemmuus nosti pintaan väsymystä ja huolta, mutta samalla myös suurta lämpöä ja rakkautta omaa lasta kohtaan.

5.2.2 Äidit oppimassa itsestään ja puolisostaan

Äitien vastaukset vanhemmuuden oppimiskokemuksista jakautuivat kahteen pääteemaan. Toinen pääteema oli *Oppimiskokemukset itsestä* ja toinen oli *Puolisosta oppiminen tai puolison kanssa oppiminen*. Eräs äiti oli oppinut sen, että hän tuntee parhaiten oman lapsensa ja osaa tästä syystä myös ajaa parhaiten lapsen etua. Äidit olivat huomanneet myös sen, että lapsen persoona ja temperamentti vaikuttavat siihen, millaisia vanhempia he itse olivat lapselleen.

--- **täytyy myös osata niinku luottaa niihin omiin vaistoihin**, et hei mä tunnen mun oman lapsen kuitenkin niin ku parhaiten. Et välillä täytyy olla se semmone leijonaemo, joka niinku pitää sen oman lapsensa puolia. Et vaikka tuntuu et lääkärit tai joku muu sanoo niin ku päinvastasta, ni silti painostaa niin ku siihe et hei tää on **mun lapsi** ja minä elän sen kanssa päivittäin. **Minä tiedän et minkälainen hän niin kun on.** (äiti O).

Äitiyden kautta äidit olivat oppineet paljon omasta itsestään, vaikka yksittäisiä asioita ei kaikissa vastauksissa noussut esille sen tarkemmin. Eräälle äidille oppimiskokemus oli ollut se, että vanhemmuus olikin ollut yllättävän hauskaa.

--- et molemmat on jotain oppinu niinku itekseen. --- Et **enemmänki ehkä ite oppinu itestä** paljon. (äiti P)

Varmaan, että se on ihan hauskaa (naurahdus) että se ei ollukaa niin kamalaa mitä ehkä mediasta on saanu kuvan et minkälaista on niinku pienen lapsen vanhempana oleminen tai muuta et meillä on ollu sit niin positiivisia ne kaikki kokemukset niin se on ollu tosi kivaa itse asiassa olla jolleki vanhempi (äiti L)

Vanhemmuus oli saattanut opettaa rauhallisuutta ja kärsivällisyyttä, mitkä eivät välttämättä olleet olleet tyypillisimmät vastaajan luonteenpiirteet ennen odotusaikaa ja esikolapsen syntymää. Lisäksi äidit olivat oppineet sen, että lapset ovat omanlaisia persooniaan eivätkä kaikki keinot toimi kaikille. Ystävää saattaa toimia toisella tavalla, koska ystävää lapsi on erilainen kuin oma lapsi. Vanhempien oli pitänyt opetella siihen, että heidän on perheenä löydettävä oma tapa toimia omaa lasta ajatellen. Toimintatavan on toimittava juuri heidän perheessään. Puolisoiden tuli myös tasapainotella siinä, että he tekivät asioita eri tavoin.

pitkäjänteisyyttä (naurua) (äiti I)

--- ehkä tavallaan, että ei oo sitä yhtä oikeeta tapaa ja tavallaan pitää tutustua siihen lapseen ja minkälainen tyyppi se lapsi on ja mitkä tavat ja keinot toimia on just niitä oikeita keinoja sen oma lapsen kohalla, että tavallaan ehkä semmonen että me ollaan pyritty toisiamme tukemaan, että tavallaan, jos mun kaveri tekee lapsensa kanssa näin niin se ei välttämättä oo meillä se tapa, mikä toimii tai on meidän lapselle hyvä, vaan että se ehkä niinku semmonen, mitä ollaa opittu, että (äiti J)

--- että kumpikin toimii asioissa pikkasen eri tavalla, ehkä siinä se, että on oppinu sen miten toinen toimii niinku, että (äiti K)

Eräs äiti nosti esiin sen, että vanhemmuus oli opettanut lisää kommunikoinnin tärkeydestä. Hän sanoi oppineensa lukemaan puolisonsa eleistä ja ilmeistä, millä tuulella puoliso on. Vanhemmuus oli opettanut myös lisää arjen suunnittelusta. Arjen toimissa piti ottaa huomioon lapsesta huolehtiminen sekä arkitöiden yhdistäminen.

--- ainakin niin kun kommunikointia. Niin ku just ja sit sitä yhdessä pelaamista et miten me just toimitaan tiiminä ja...no totta kai ku on ehkä ollut aika väsyny, et sitä väsymystä on ollu tän puolentoista vuoden aikana niin sit semmosta...No aika paljon just kaikki aikatauluttaminen. Sitten oppinut myös lukemaan toista tosi hyvin, et vaikka toinen sanois jotain, nii sä näät toisesta eri asioita ja tunnetiloja ja muuta. Ja no ylipäätänsä ehkä siitä puolisoista on niin kun oppinut paljon ja just kun se puoliso on, niin on kasvanu isäksi tässä, niin onhan hänkin niinku muuttunu tosi paljon. Et on kiva niinku kasvaa yhdessä. (äiti N).

No varmaan se, et ei voida yhdessä suunnitella silleen että, lähetään, tai no nyt alkaa pikkuhiljaa jo oleen, mut yhdessä ei voi esim. tehdä pihahommia yhdessä, kun on aina siinä se vahittava (äiti M)

Äitien vastauksissa tuli esiin, että he olivat oppineet paljon lisää itsestään sekä puolisoistaan. Asioita piti suunnitella eri lailla kuin ennen, ja esimerkiksi ulkotöihin ei voinut niin vain lähteä, vaan se vaati ennakkosuunnittelua.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, millainen matka esikoislapsen syntymä vanhemmille oli ollut. Haastattelututkimuksen kautta pyrittiin selvittämään, mitä isät ja äidit ovat vanhemmuudesta oppineet noin 1,5 vuoden (18kk) aikana, jonka ovat esikoiselleen vanhempia olleet. Vanhemmaksi tulo on yksi yksilön elämässä tapahtuvia käännekohtia, joten sen tutkiminen on tärkeää (Allen & Henderson, 2017, s. 168).

Tarkasteltaessa isien ja äitien vastauksia oli niissä sekä yhtäläisyyksiä että eroja. Molemmat nostivat vastauksissaan esille sen, että matka vanhempana oli ollut opettavaisen kasvattava. Oppiminen itsestä, lapsesta ja puolisoista tuli sekä isien että äitien vastauksissa esiin. Jotkut kertoivat oppineensa tulkitsemaan toisen vanhemman tunnetiloja entistä paremmin. Lapsen saaminen oli vaikuttanut myös joidenkin vanhempien omaan käyttäytymiseen. Esimerkiksi omia sanavalintoja oli pitänyt pohtia tarkemmin. Haastatteluissa mainittiin, että luottamus omaan itseän ja toiseen vanhempaan vanhempana oli lisääntynyt. Kokemus siitä, että on paras asiantuntija ajamaan lapsensa etua, oli vahvistunut. Joillekin vanhemmille kaikki lapseen liittyvä oli ollut sellaista, mitä vanhemmat olivat yhdessä puolisonsa kanssa oppineet. Osa vanhemmista mainitsi, että vanhemmuus on niin kokonaisvaltaista, että oli vaikeaa lähteä avaamaan sitä yksittäisten asioiden kautta.

Vanhemmaksi tuloon liittyi sekä äitien että isien kohdalla havaintoja omista tunteista, joita vanhemmaksi tulo oli nostanut pintaan, vaikkakin äitien vastauksissa oli hieman enemmän tunteisiin liittyviä huomioita. Toisille äideille matka vanhempana oli ollut yllättävän hauskaa, toisille valitettavan raskasta. Jonesin ym. (2015, s. 60) ja Nyströmin ja Öhrlingin (2004, s. 319) sekä Ruegerin ym. (2011) mukaan vanhemmaksi tulo nostattaa yksilössä paljon tunteita, mikä tuli tässä tutkimuksessa esille. Väsymys mainittiin haastatteluissa ja se kuormitti vanhempia vanhemmuudessa.

Isien ja äitien kokemukset erosivat siinä, että useampi isä sanoi vanhempana olo matkansa olleen helpompi kuin he olivat alun perin kuvitelleet. Äitien vastauksissa tämä helpous ei tullut niinkään esille, vaikka he suhtautuivat myönteisesti aikaan, jonka olivat äitinä olleet. Isiin verrattuna äidit kuvasivat äidiksi tuloa vuoristoratana. Äitien mukaan matka oli

sisältänyt ylä- ja alamäkiä, ja vaikka asioista oli ottanut selvää, oli vanhemmuus päässyt kaikessa kirjossaan yllättämään. Muissa vanhemmuutta käsittelevissä tutkimuksissa on niin ikään huomattu, että vanhemmaksi tulo on usein perheille monella tapaa paljon resursseja vaativaa ja työlästäkin (Cowanin ja Cowanin, 2000; Lammi-Taskula & Salmi, 2014, s. 84).

Yhteisvanhemmuuden näkökulmasta sekä isien että äitien vastauksissa mainittiin, että vanhemmuus oli opettanut heille taitoa huomioida toista. Yhteisvanhemmuus oli tullut melko luonnostaan ja neuvottelemalla keskenään vanhemmat olivat tehneet yhteistyötä lapsen kasvun ja kehityksen parhaaksi. Puolisoa oli pyritty tukemaan siinä, kuinka vanhemmuutta yhdessä toteutettiin. Vaikka ulkopuolelta oli saattanut tulla tietynlaista mallia toimia, oli parien pitänyt löytää oma tapansa toimia, jotta se oli paras mahdollinen heidän lapselleen. Yhteisvanhemmuus oli puolison kanssa yhteistyössä kompromissien tekemistä sekä toisen puolison tukemista tämän vanhemmuudessa, kuten alan tutkimuksissakin on huomioitu (Feinberg ym. 2009, s. 282; Poblete & Gee, 2018). Vanhemmat jakoivat vastuuta ja tekivät yhteisiä suunnitelmia. Tässä tutkimuksessa yhteisvanhemmuutta edistävänä tekijänä nähtiin juuri toisen tukeminen (Feinberg ym., 2009, s. 282; Poblete & Gee 2018).

Vanhemmat kertoivat haastatteluissa näkevänsä vanhemmuuden laaja-alaisena. Heistä lapsen kasvun ja oppimisen seuraaminen oli antoisaa. Sekä äidit että isät kokivat, että vanhempana olo on jatkuvaa oppimista. Pohdinta omasta identiteetistä liittyy keskeisesti Life Course -teorian kohtaan, jossa yksilössä tapahtuva muutos miehestä isäksi tai naisesta äidiksi on keskiössä (Allen & Henderson, 2017, s. 170). Vanhempien pitää muun muassa tasapainoilla puolisona olon ja vanhempana olon välillä (Cowan & Cowan 2000; Kreppner ym. 1982, s. 383). Tässä tutkimuksessa pohdinta omasta itsestä tuli selkeästi esille, kun vanhemmat pohtivat sitä, mitä olivat vanhemmuudesta oppineet.

Vanhemmat suhtautuivat positiivisina ja avoimen uteliaina siihen, mitä tulevat vanhemmuudesta vielä oppimaan, vaikka samalla se myös hieman pelotti. Myös muissa lapsiperhearjesta tehdyissä tutkimuksissa todetaan, ettei arki ole valmiiksi annettua, vaan sitä tuotetaan ja rakennetaan jatkuvasti (Rönkä ym., 2009, s. 13). Feinberg (2003) lainaa Kneppneriä (1988) ja lisää, että yhteisvanhemmuuden järjestelyt muuttuvat nekin ajan kuluessa. Kun yksilöt osana perheyksikköä muuttuvat, kasvavat ja kehittyvät muuttuu myös koko perhe. (Feinberg, 2003, s. 98.)

6.2 Tutkimuksen arviointi

Tässä tutkimuksessa tavoitteena oli selvittää esikoislapsen vanhempien kokemuksia vanhemmaksi tulosta ja vanhemmaksi kasvamisesta. Tutkimus tarjosi lisätietoa vanhemmaksi tulosta, vaikka kaikkia vanhempia koskevaa yleistettävää tietoa tämän tutkimuksen perusteella ei voi luoda, sillä tutkimusaineisto oli verrattain pieni. Laadullisessa tutkimuksissa ei tosin pyritäkään tilastollisiin yleistyksiin, vaan tavoitteena on antaa mielekästä tulkintaa jostakin ilmiöstä (Fossey ym., 2002, s. 717). Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään selvittämään, miten yksilöt kokevat asioita ja millaisia merkityksiä he antavat asioille (Merriam, 2002, s. 3; Puusa & Juuti, 2020).

Tutkimusaineistoa analysoitiin teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä ala- ja päätemoittelemalla haastattelututkimuksen vastauksia. Sisällönanalyysiä on kritisoitu sen väljyydestä laajana teoreettisena kehyksenä (Salo, 2015, s. 170). Luvussa 4 on avattu mahdollisimman tarkasti sitä, miten sisällönanalyysiä on tässä tutkimuksessa hyödynnetty. Analyysivaiheista sekä tutkimuksen tekijän tekemistä valinnoista tutkimusaineistoa analysoitaessa on kerrottu. Tehtyjä tulkintoja on perusteltu aineistosta olevilla lainauksilla. Käytetyt aineistolainaukset pyrkivät tukemaan sisällönanalyysin avulla saatuja tutkimustuloksia.

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on oleellista tarkastella myös tutkimuksen tekijän asemaa. Tutkielman tekijä on tutkimusasetelmansa luoja ja tulkitsija. Muun muassa ikä, sukupuoli ja kansalaisuus saattavat vaikuttaa siihen, miten asioita kuulee ja havainnoi (Tuomi & Sarajärvi, 2002, s. 133.) Tässä tutkimuksessa suurin osa vastaajista oli suomalaisia ja suomen kieltä puhuvia, suunnilleen samanikäisiä kuin tutkimuksen tekijä. Joidenkin vastaajien kohdalla vastauksiin on saattanut vaikuttaa se, että haastattelu tehtiin englanniksi, joka ei ole kummankaan, haastateltavan tai haastattelijan äidinkieli. Vastauksiin on saattanut vaikuttaa myös se, että käsitteenä yhteisvanhemmuus ei ollut vastaajille entuudestaan tuttu. Vaikka käsitettä on ennen haastatteluja ja haastattelujen aikana avattu tutkittaville, on joillekin vastaajille käsite saattanut jäädä etäiseksi ja vastaus kysytyyn kysymykseen tästä syystä lyhyehköksi. Muutamat

haastateltavat toivat myös esiin, että avoimiin kysymyksiin oli hankalaa vastata juuri niiden laajuuden takia ja siksi, ettei asioita ollut ehtinyt pohtia ennen haastattelua.

Mitä tulee puolistrukturoituun haastatteluun tutkimusmetodina, niin tässä tutkimuksessa sen avulla saatiin tutkittavilta tietoa omasta henkilökohtaisesta kokemuksesta vanhempana olon alkumetreiltä. Mikäli tutkimuksen olisi toteuttanut strukturoituna, lomake-, tai ryhmähaastatteluna (Eskola & Suoranta, 1998, 87), olisivat vastaukset saattaneet jäädä niukemmiksi ja rajatuimmiksi.

6.3 Jatkotutkimusaiheet ja käytännön sovellukset

Tässä tutkimuksessa käsiteltiin vanhemmaksi tulleita heteropareja, mutta kiinnostava jatkotutkimus ajatus voi olla myös sateenkaariperheiden tutkiminen, sillä lapsiperheet ovat nykyisin entistä heterogeenisempiä (Hofferth & Goldscheider, 2015, s. 165). Myös Suomessa sateenkaariperheiden vanhemmuus on yhä näkyvämpää eikä tutkimusta siitä näkökulmasta ole tehty niin paljon kuin heterosuhteessa olevista vanhemmista (Huttunen 2014, s. 204).

Pohtiessaan omaa matkaansa vanhempana, isät ja äidit saattoivat sivuta omien lapsuudenkokemusten vaikutusta omaan vanhemmuuteensa. Aihetta on tutkittu aikaisemminkin eri näkökulmista (mm. Korhonen, 1999; Raitala & Holmila, 2014), mutta esimerkiksi tämän tutkimusaineiston perusteella syvällisemmälle tutkimukselle aiheesta olisi tarvetta. Erityisesti isien kokemusten tutkiminen kaipaisi lisätutkimusta, sillä isien lapsuudenkokemuksia aiheesta ei ole tutkittu niin paljon kuin äitien (Sinkkonen, 2012, s.19-20). Laadullisen haastattelututkimuksen kautta saataisiin syvällisempää tietoa lapsuudenkokemusten merkityksestä

Tämän tutkimuksen tutkimustulokset lisäävät ymmärrystä vanhemmaksi tulon monisäikeisyydestä. Vaikka vanhemmuus on monella tapaa yksilöllinen kokemus, on se samalla myös perheen yhteinen kokemus, jossa yksilöt ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Myös yhteiskunnallinen tilanne, jossa perhe elää, vaikuttaa vanhemmuuteen.

Vanhemmuuteen liittyy paljon tunteita ja tunteet saattavat vaikuttaa omaan käyttäytymiseen vanhempana. Vanhemmuus on yksilöille ja perheille jatkuvaa oppimista ja kasvamista, minkä tämä tutkimus tuo selkeästi esille. Tämän tutkimuksen tutkimustulokset auttavat ymmärtämään tuoreita vanhempia paremmin ja tutkimuksen kautta tulee esille kaikki se kirjo ajatuksia, tunteita, iloja ja suruja, joita vanhemmuuteen usein liittyy. Kaiken kaikkiaan tämä tutkimus muistuttaa siitä, että vanhemmuus on matka, joka muuttaa jatkuvasti muotoaan.

Tätä tutkimusta voivat hyödyntää niin pienten lasten vanhemmat kuin lapsiperheiden kanssa työskentelevät ammattilaiset, jotka haluavat ymmärtää paremmin vanhemmuutta ja lapsiperheitä. Vanhemmuus ja tämän tutkimuksen sanoma kiteytyy mielestäni erään isän toteamaan, joka menee näin:

Välillä sitä oottaa kauhulla, et mitähän tässä pitäis oppia ja tulee oppineeks ja välillä semmosella sydäntä pakahduttavalla riemulla, et tämmösiä asioita tässä maailmassa voi sattua. (isä C)

Edellä mainittuun lauseeseen haluan päättää tämän pro gradu -tutkielman ja kiittää samalla kaikkia tutkimukseen osallistuneita vanhempia, jotka jakoivat oman arvokkaan kokemuksensa vanhemmuuden alkumetreistä.

Lähdeluettelo

- Aaltola, J. & Valli, R. (2001). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. Gummerus.
- Alasuutari, M. (2003). *Kuka lasta kasvattaa?* Gaudeamus.
- Allen, K. R. & Henderson, A. C. (2017). *Family Theories. Foundations and Applications*. John Wiley & Sons.
- Allen, K., R. & Henderson, A. C. (2016). *Family Theories. Foundations and Applications*. John Wiley & Sons. Ebook Central.
- Belsky, J. (1981). Early human experience: a family perspective. *Developmental Psychology*, 17(1), 3-23. <https://doi.org/10.1037/0012-1649.17.1.3>
- Bianchi, S. M. & Casper, L. M. (2005). Explanations of family change. A family demographic perspective. Teoksessa V. L. Bengtson, A. C. Acock, K. R. Allen, P. Dilworth-Anderson & D. M. Klein. (toim.). *Sourcebook of Family Theory & Research*. (s. 93-107). Sage Publication.
- Cowan, C. P. & Cowan, P. A. (2000). *When Partners Become Parents*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Day, R. D. (2010). *Introduction to Family Processes (5th ed.)*. Routledge.
- DiCicco-Bloom, B. & Crabtree, B. F. (2006). Making sense of qualitative research. The qualitative research interview. *Medical Education*, 314-321. doi:10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x
- Dilworth-Anderson, P., Burton, L. M. & Klein, D. M. (2005). Contemporary and emerging theories in studying families. Teoksessa V. L. Bengtson, A. C. Acock, K. R. Allen, P. Dilworth-Anderson & D. M. Klein. (toim.) *Sourcebook of Family Theory & Research*. (s. 35-58). Sage Publications.
- Duvall, E. M. & Miller, B. C. (1985). *Marriage and Family Development. (Sixth Edition)*. Harpercollins College Div.
- Eerola, P. & Mykkänen, J. (2014). *Isän kokemus*. Gaudeamus.
- Enrique, J. A. Howk, H. R. & Huitt, W. G. (2007). An overview of family development. *Educational Psychology Interactive*, 1-18.
<http://www.edpsycinteractive.org/papers/family.pdf>

- Eskola, J. (2001). Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. (s. 133-157). Gummerus.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- Eskola, J. & Vastamäki, J. (2001). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin I*. (s. 24-42). PS-kustannus.
- Feinberg, M. E. (2002). Coparenting and the transition to parenthood: A framework for prevention. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 5(3), 173-195. doi: 10.1023/a:1019695015110
- Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention, parenting. *Science and Practice* 3(2), 95-131. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3161510/>
- Feinberg, M. E. & Kan, M. L. (2008). Establishing family foundations: Intervention effects on coparenting, parent/infant well-being, and parent-child relations. *Family Psychology*, 22(2), 253-263. <https://psycnet.apa.org/record/2008-03770-008>
- Feinberg, M. E., Jones, D. E., Hostetler, M. L., Roettger, M. E., Paul, I. M. & Ehrenthal, D. B. (2016). Couple-Focused prevention at the transition to parenthood, a randomized trial: effects on coparenting, parenting, family violence, and parent and child adjustment. *Society for Prevention Research. CrossMark*, 751-764. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/27334116/>
- Feinberg, M. E. Kan, M. L. & Goslin, M. C. (2009). Enhancing coparenting, parenting and child self-regulation: effects of family foundations 1 year after birth. *Society for Prevention Research. Prev.*, 276-285. <https://link.springer.com/article/10.1007/s11121-009-0130-4>
- Flick, U. (2019). How to manage and assess the quality of qualitative research. Teoksessa Flick, U. (toim.) *Managing Quality in Qualitative Research*. (s.1-14). SAGE.
- Fossey, E., Harvey, C., McDermott, F. & Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 36, 717-732. <https://journals.sagepub.com/doi/10.1046/j.1440-1614.2002.01100.x>
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2008). Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus.

- Hofferth, S. & Goldscheider, F. (2015). Family heterogeneity over life course. Teoksessa M. Shanahan, J. T. Mortimer & M. K. Johnson. (toim.) *Handbook of Life Course*, (s. 161-178). Springer.
- Huttunen, J. (2014). Isyyden muutos ja tulevaisuus. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen (toim.) *Isän kokemus*. (s. 178-205). Gaudeamus.
- Jones, J. D. Cassidy, J. & Shaver, P. R. (2015). Parents' self-reported attachment styles: A review of links with parenting behaviors, emotions, and cognitions. *Personality and Social Psychology Review* 19(1), 44-76. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25024278/>
- Kivijärvi, S., Rönkä, A. & Hyväluoma, J. (2009). Vanhemmuus arjessa: Neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä. (toim.) *Perhe-Elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. (s. 47-68). PS-kustannus.
- Korhonen, M. (1999) *Isyyden muutos: keski-ikäisten miesten lapsuuskokemukset ja oma vanhemmuus*. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]
- Kotila, L. E. & Schoppe-Sullivan, S. J. (2015). Integrating sociological and psychological perspectives on coparenting. *Sociology Compass* 9(8). 731-744. 10.1111/soc4.12285
- Kowlessar, O. Fox, J. R. & Wittkowski, A. (2015). First-time fathers' experiences of parenting during. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 1-14. <https://doi.org/10.1080/02646838.2014.971404>
- Kreppner, K., Paulsen, S. & Schuetze, Y. (1982). Infant and family development: from triads to tetrads. *Human Development*, 25(6), 373-391. <https://www.jstor.org/stable/pdf/26765048.pdf>
- Kuula, A (2011). *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Vastapaino.
- Laine, T. (2001). Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin II*. (s. 26-43). Gummerrus.
- Lamela, D., Figueiredo, B., Bastos, A. & Feinberg, M. (2015). Typologies of post-divorce coparenting and parental well-being, parenting quality and children's psychological adjustment. *Child Psychiatry Human Development* 47, 716-728. DOI: 10.1007/s10578-015-0604-5

- Lammi-Taskula, J. & Salmi, M. (2014). Isät, työ ja perhe. Teoksessa P. Eerola & J. Mykkänen. (toim.) *Isän kokemus*. (s. 75-90). Gaudeamus.
- Lang, S. N., Schoppe-Sullivan, S., Kotila, L. E., Feng, X., Kamp Dush, C. M., & Johnson, S. C. (2014). Relations between fathers' and mothers' infant engagement patterns in dual-earner families and toddler competence. *Family Issues*, 35(8), 1107-1127.
<https://doi.org/10.1177/0192513X14522>
- Liinamaa, T. (2021). [Fenomenologia]. (12.2.2023) *Fenomenologia*. [video]. Jyväskylän yliopisto.
- Luomanen, J. & Nikander, P. (2017). Haavoittuvat haastateltavat? Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander & J. Ruusuvuori (toim.). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. (s. 287-312). Vastapaino.
- Malinen, K. (2011). *Parisuhde pikkulapsiperheessä*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto].
<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/37002/9789513945145.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- McHale, J. P. & Rotman, T. (2007). Is seeing believing? Expectant parents' outlooks on coparenting and later coparenting solidarity. *Infant Behavior & Development*, 30(1), 63-81.
- Merriam, S. B. (2002). *Introduction to Qualitative Research*. John Wiley & Sons.
- Misca, G. & Smith, J. (2014). Mothers, fathers, families and child development. Teoksessa A. Abela & J. Walker (toim.). *Contemporary Issues in Family Studies. Global Perspectives on Partnerships, Parenting and Support in a Changing World*. (s. 151-165). John Wiley & Sons.
- Mykkänen, J. (2014a). Isäksi tulon monet polut. Teoksessa J. Mykkänen & P. Eerola (toim.) *Isän kokemus*. (s. 32-48). Gaudeamus.
- Mykkänen, J. (2014b). Sitoutuminen ja vastuu isyyden alussa. Teoksessa J. Mykkänen & P. Eerola (toim.) *Isän kokemus*. (49-64). Gaudeamus.
- Nandy, A. Nixon, E. & Quigley, J. (2021). Observed and reported coparenting and toddlers' adaptive functioning. *Infant and Child Development*, 30(3), 1-17.
<https://doi.org/10.1002/icd.2226>

- Nyström, K. & Öhrling, K. (2004). Parenthood experiences during the child's first year: literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 319-330.
<https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2004.02991.x>
- Patton, M. Q. (2002.) *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3. painos. Sage.
- Pinto, T., Figueiredo, M. & Feinberg, M. E. (2019). The coparenting relationship scale – father's prenatal version. *Adult Development*, 201-208.
<https://doi.org/10.1007/s10804-018-9308-y>
- Poblete, A. T. & Gee, C. B. (2018). Partner support and grandparent support as predictors of change in coparenting quality. *Journal of Child and Family Studies* vol. 27, 2295-2304. <https://doi.org/10.1007/s10826-018-1056-x>
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Raitasalo, K. & Holmila, M. (2014) Alkoholinkäyttötapojen periytyminen ja vanhempien kasvatuskäytännöt. Teoksessa J. Lammi-Taskula & S. Karvonen (toim.), *Lapsiperheiden hyvinvointi*. THL. (s. 196-204). Juvenes Print - Suomen yliopistopaino Oy.
- Ranta, M., Böök, M-L., Paloniemi, S. & Rönkä, A. (2022). Equally, but in our own way: First-time parents' prenatal expectations of coparenting. *Journal of Family Studies*, 1-21, <https://doi.org/10.1080/13229400.2021.2023609>.
- Rodgers, R. H. (1964). Toward a theory of family development. *Marriage and Family*, 26(3), 262-270. <https://www.jstor.org/stable/pdf/349456.pdf>
- Rueger, S., Katz, R. L., Risser, H. J. & Lovejoy, M. (2011). Relations between parental affect and parenting behaviors: A meta-analytic review. *Parenting. Science and Practice*, 1-33. <https://doi.org/10.1080/15295192.2011.539503>
- Ruoppila, I. (2014). Elämänkulun teoria perhetutkimuksessa. Teoksessa H. Jallinoja & K. Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. (s. 99-122). Gaudeamus.
- Ruusuvuori, J. (2010) Litteroijan muistilista. Teoksessa J. Ruusuvuori, P. Nikander & M. Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Vastapaino.
- Rönkä, A. & Korvela, P. (2014). Arkielämän näkökulma perheeseen. Teoksessa R. Jallinoja H. Hurme & K. Jokinen (toim.) *Perhetutkimuksen suuntauksia*. (s. 192-214). Gaudeamus.

- Rönkä, A. & Malinen, K. (2021). Yhteisvanhemmuus ei ole sama kuin tasan jaetut kotityöt – olennaista on, että työnjako on molempien mielestä reilu. *Must Read*.
<https://www.mustread.fi/artikkelit/yhteisvanhemmuus-on-tarkeaa-jo-perheen-perustamisen-alusta-lahtien-sen-tukeminen-hyodyttaisi-myos-perhevapaaudistuksen-tavoitteiden-saavuttamista/>
- Rönkä, A. & Malinen, K. (18. 06 2021.). *CopaGloba-tutkimus*. Noudettu osoitteesta
CopaGloba-tutkimus: <https://www.jyu.fi/edupsy/fi/tutkimus/hankkeet-projects/copa/tietoa-hankkeesta>
- Rönkä, A., Malinen, K. & Lämsä, T. (2009). *Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa*. PS-kustannus .
- Salo, U.-M. (2015). Simsalabim, sisällönanalyysi ja koodaamisen haasteet. Teoksessa S. Aaltonen & R. Högbacka (toim.). *Umpikujasta oivallukseen: Refleksiivisyys empirisessä tutkimuksessa*. (s. 166-190). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 164.
- Sevón, E. & Huttunen, J. (2002). Odottavan äidin vastuu. Teoksessa A. Rönkä & U. Kinnunen (toim.) *Perhe ja vanhemmuus. Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen*. (s. 72-98). PS-kustannus.
- Sinkkonen, J. (2012) *Isäksi ensi kertaa*. WSOY.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Ukskoski, T. (2021). [Laadullinen sisällönanalyysi]. (12.2.2023). *Laadullinen sisällönanalyysi*. [video]. Jyväskylän yliopisto.
- Umberson, D. (2003). Parenthood and psychological wellbeing: Theory, measurement, and stage in the family life course. *Family Issues*, 10(4), 440-462.
- Walker, J. (2014). The transition to parenthood. Choices and responsibilities. Teoksessa A. Abela & J. Walker (toim.) *Contemporary Issues in Family Studies. Global Perspectives on Partnerships, Parenting and Support in a Changing World*. (s. 119-135). John Wiley & Sons.
- Wells, M. & Sarkadi, A. (2012). Do father-friendly policies promote fatherfriendly child-rearing practices? A review of Swedish parental leave and child health centers. *Child and Family Studies*, 25-31. DOI 10.1007/s10826-011-9487-7